

Sociaal Veiligheidsbeleid Bernadetteschool

basisschool
bernadette

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding
2. Wet Veiligheid op School
3. Onze missie, visie en kernwaarden
4. Onze school en sociale veiligheid
5. Sociale veiligheid en grensoverschrijdend gedrag
6. Vormgeven aan sociale veiligheid
7. Borgen van sociale veiligheid
8. Veiligheidscoördinator en vertrouwenspersonen
9. Klachtenregeling en klachtencommissie
10. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Bijlagen

1. Protocol handelen bij grensoverschrijdend gedrag
2. Sociale media en handelen bij ongewenst online gedrag
3. Formulier incidentenregistratie

1. Inleiding

De Bernadetteschool is een school voor kinderen van 4 tot 12 jaar. In onze school werken leerkrachten en onderwijsassistenten samen binnen één pedagogische en educatieve doorgaande lijn. Vanuit een veilige en vertrouwde omgeving begeleiden wij onze kinderen in de volle breedte van hun ontwikkeling.

In deze notitie beschrijven we ons sociaal veiligheidsbeleid. Dit maakt integraal onderdeel uit van het pedagogisch klimaat in onze school. Waarom een sociaal veiligheidsbeleid? Wij vinden het belangrijk dat kinderen zich prettig, veilig en vertrouwd voelen en dat zij vorm en inhoud kunnen geven aan hun basisbehoeften, zoals relaties, autonomie en competentie. Kinderen zijn pas in staat om te leren en zichzelf te ontwikkelen als ze zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn. Daarvoor is het nodig dat zij zich gezien en geaccepteerd voelen en dat ze het gevoel hebben erbij te horen.

Wij benoemen verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag en beschrijven hoe wij sociale veiligheid in onze school vormgeven en borgen. We gaan in op een aantal "regelzaken", zoals afspraken over de veiligheidscoördinatie, vertrouwenspersonen en de klachtenregeling. In de bijlagen zijn protocollen opgenomen die ingaan op het hanteren van grensoverschrijdend gedrag en ongewenst online gedrag. Sociale veiligheid is een set van samenhangend beleid, waarbij onderstaande schema leidend is geweest:

In Nederland is de Stichting School en Veiligheid actief en zij ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. De website www.schoolenveiligheid.nl biedt veel praktische richtlijnen en waardevolle achtergrondinformatie.

Loekie Welling
Directeur Bernadetteschool

2. Wet Veiligheid op School

Scholen in het primair-, voortgezet- en speciaal onderwijs zijn verplicht zorg te dragen voor een veilige school. Sinds augustus 2015 is de Wet Veiligheid op School van kracht die tot doel heeft pesten aan te pakken en de veiligheid van leerlingen op school te vergroten. De onderwijsinspectie houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs. Ook ziet de inspectie toe op naleving van wetten en regels, zoals de zorgplicht van de school voor de sociale veiligheid van de leerlingen.

Het bevoegd gezag van de school heeft de plicht gekregen om zorg te dragen voor de veiligheid op school, waarbij het bevoegd gezag in ieder geval:

1. Beleid met betrekking tot de veiligheid voert;
2. De veiligheid van leerlingen op school monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft;
3. Er zorg voor draagt dat bij één of meerdere personen ten minste de volgende taken zijn belegd:
 - Het coördineren van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten;
 - Het fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

Hieronder worden deze drie punten kort toegelicht.

1. Veiligheidsbeleid

Scholen zijn als gevolg van deze wet verplicht een papieren veiligheidsbeleid om te zetten in praktijk. De verplichting bestaat uit het ontwikkelen van een set samenhangende maatregelen, gericht op preventie en het afhandelen van incidenten. Dit beleid dient gevormd te worden met alle betrokkenen van de school en verankerd te worden in de dagelijkse praktijk.

2. Monitoring

De wet schrijft voor dat scholen jaarlijks de veiligheidsbeleving van leerlingen moeten monitoren met een instrument dat een actueel en representatief beeld geeft van de veiligheid van de leerlingen. De school is vrij in de keuze van het instrument. Het instrument moet wel valide, betrouwbaar zijn en voldoen aan de wettelijke eisen. De monitoring moet drie soorten vragen bevatten:

- Vragen naar het vóórkomen van incidenten op school;
- Vragen over de veiligheidsbeleving van leerlingen;
- Vragen over het welbevinden van leerlingen.

3. Aanspreekpunt pesten en coördineren anti-pestbeleid

Voor ouders en leerlingen is het van belang om een laagdrempelig aanspreekpunt te hebben op school wanneer zij te maken krijgen met pesten. De wet schrijft voor dat er op iedere school een persoon is die fungeert als vast aanspreekpunt. Daarnaast moet er ook iemand zijn binnen de school die het beleid tegen pesten coördineert. Het gaat om hierbij nadrukkelijk om het beleggen van taken en niet om het creëren van een nieuwe functie.

3. Onze visie

De basis van ons sociaal veiligheidsbeleid wordt gevormd door onze visie:

Wij willen voor alle kinderen een veilige school zijn, daarbij kiezen wij voor een schoolbrede preventieve aanpak. De basis van ons onderwijs is een positief pedagogisch klimaat waarin kinderen

zich goed kunnen ontwikkelen op pedagogisch en cognitief gebied. De onderlinge verbondenheid tussen de school en ouders vinden wij belangrijk. We willen daarom ook graag de communicatie met ouders laagdrempelig houden, zodat we samen met de ouders/verzorgers de ontwikkeling van het kind zo optimaal mogelijk kunnen laten verlopen.

‘Groot door klein te zijn’

Onze kernwaarden zijn: veiligheid, respect en verantwoordelijkheid. De school vormt de kern van het dorp, dit zorgt voor veel betrokkenheid en verbondenheid.

Voor ons is een goede communicatie met alle betrokkenen van groot belang. Ouders zien wij als belangrijke partners in ons onderwijs. Wij hebben hetzelfde doel; zorgen voor goed onderwijs voor alle kinderen!

Van iedere leerling hebben we hoge verwachtingen, maar dat hebben we ook zeker van ons eigen onderwijs. We willen de leerlingen goed onderwijs aanbieden. Daarbij gebruiken wij het Opbrengstgericht werken en Handelingsgericht werken. We richten ons daarbij op de kernvakken; (begrijpend) lezen, rekenen, taal en spelling. Door middel van directe instructie en een gedegen organisatie willen we dit bewerkstelligen.

Niet bij elke leerling verloopt de sociale en/of cognitieve ontwikkeling hetzelfde. Door middel van groepsplannen zorgen we dat we inspelen op de niveauverschillen binnen de groep. Om deze reden maken we op school ook gebruik van computers, zodat leerlingen in hun eigen tempo door die leerstof kunnen gaan

Omdat we de intentie hebben de leerlingen als volwaardige wereldburgers op te voeden, vinden we het belangrijk dat de leerlingen naast de kernvakken ook opgroeien met een besef van de wereld, de natuur en de geschiedenis. Dit komt aan bod bij het vak wereldoriëntatie. Tevens besteden we aandacht aan creatieve, culturele aspecten en techniek. Om dit verder uit te diepen zijn er ook leermomenten buiten de school; in de wereld om ons heen.

De Bernadetteschool heeft een satelliet verbinding met IKC Joannes uit Groessen. Vroeg- en voorschoolse educatie, kinderopvang, onderwijs en buitenschoolse opvang kan daar plaatsvinden. Eén organisatie waarin leerkrachten en pedagogisch medewerkers samenwerken binnen één pedagogische en educatieve doorgaande leerlijn voor kinderen..

Schoolbrede preventieve aanpak

Voor ons staan relatie, competentie en autonomie hoog in het vaandel. Voor de leerlingen en voor de leerkrachten.

Dit willen we ook tot uitdrukking brengen in ons onderwijs:

- Wij willen dat kinderen gelukkig worden en zich optimaal ontwikkelen
- Wij maken ons zorgen om kinderen die worden buitengesloten en uitvallen. Dit is een gedeelde zorg van het team.

- Wij nemen verantwoordelijkheid voor ons pedagogisch handelen. Vertrouwen is hierbij van essentieel belang. Wij stoppen met extern attribueren.
- Wij gaan buitensluiten en uitval tegen en wij vinden verbondenheid essentieel. Hiervoor zijn goede relaties van groot belang.
- Wij houden, waar mogelijk, rekening binnen de inrichting van ons onderwijs met de leerlingen.
- Wij delen in openheid met het team wat ons bezighoudt in de groep. In positieve en negatieve zin.
- Wij verantwoorden ons handelen. Wij zorgen ervoor dat wij en de leerlingen weten wat we doen. Het doel en de strategie zijn helder.

Elk schooljaar starten we in de groepen met de Gouden weken. Hierbij werken we samen met de kinderen aan een goede groepsvorming bij het begin van het schooljaar en aan een positief, pedagogisch klimaat.

Wij werken hierbij vanuit onze waarden; **veiligheid, respect** en **verantwoordelijkheid**. Wij werken met **de methode Kanjertraining**. **Groepsgeluk** kunnen we inzetten indien wenselijk.

Kenmerken hierbij zijn:

- We investeren in het opbouwen van persoonlijke relaties met kinderen en ouders
- We werken preventief
- Er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, ouders, leerkracht, leerling
- We zijn duidelijk in onze verwachtingen
- We staan model in het versterken van gewenst gedrag en laten voorbeeldgedrag zien
- We minimaliseren aandacht voor ongewenst gedrag
- We hanteren eenduidige consequenties bij ongewenst gedrag
- We werken als team en oplossingsgericht. Wij focussen niet op het probleem maar op de oplossing en wij richten ons op de gewenste toekomst.

Op school krijgen alle kinderen de Kanjertraining aangeboden.

"De Kanjertraining geeft kinderen handvatten in sociale situaties en daardoor komt tijd en energie vrij." Het kind leert positief over zichzelf en de ander denken. Als gevolg hiervan zit het kind beter in zijn vel. Door het jaar heen behandelen we tijdens de Kanjertraining verschillende thema's met als uiteindelijk doel dat de kinderen zoveel mogelijk als volgt over zichzelf denken:

- Hier ben ik, het is goed dat ik er ben
- Er zijn mensen die van mij houden
- Niet iedereen vindt mij aardig, dat is heel gewoon
- Ik luister naar kritiek
- Ik zeg wat ik voel en wat ik denk
- Doet iemand vervelend tegen mij, dan haal ik mijn schouders op
- Doet iemand vervelend tegen een ander, dan doe ik niet mee
- Ik gedraag me als een kanjer, want ik ben een kanjer!

Doelen

- Leerlingen voelen zich veilig op school (sociaal, psychisch en fysiek)
- Leerlingen, leerkrachten, directie, kanjer-/anti-pestcoördinator en ouders weten wat ze kunnen doen ter preventie van onveilige situaties en hoe ze kunnen handelen als het toch onveilig wordt.

De uitgangspunten

School is bedoeld om te leren. Dit kan alleen als leerlingen zich veilig voelen op school.

De visie en levenshouding van de Kanjertraining vormen het uitgangspunt van ons veiligheidsbeleid. We hebben een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen met ouders en kinderen zorgen voor een veilige school

1. We willen te vertrouwen zijn

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, zoals je bent is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen.

2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen

We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord.

Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.

3. We geven het goede voorbeeld

De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:

- We gaan respectvol met elkaar om.
- We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media
- Indien zich een probleem voor doet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie

4. Onze school en sociale veiligheid

Wat verstaan wij onder sociale veiligheid? In onze school wordt voortdurend aandacht gegeven aan het realiseren van een sociaal veilig klimaat en aan het voorkomen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag. Wij kijken kritisch naar onszelf en zorgen ervoor dat elk incident leidt tot verkleining van de kans op nieuw grensoverschrijdend gedrag. We streven een cultuur na, waarin zowel kinderen, ouders als medewerkers aan het denken worden gezet over hun houding en handelen en waarin hier open over wordt gepraat.

Kinderen zitten op onze school om te leren en zich te ontwikkelen. Ze zijn daartoe pas in staat als ze zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn. Daarvoor is nodig dat zij zich gezien en geaccepteerd voelen en dat het gevoel hebben erbij te horen. Zorgen voor sociale veiligheid gaat over méér dan het tegengaan van onveiligheid. Kinderen hebben ruimte nodig om te mogen ontdekken waar grenzen liggen, om fouten te maken, om te leren verantwoordelijkheid te nemen en daarop te worden aangesproken. Voor kinderen is onze school ook de plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten en waar zij kennismaken met de samenleving en verschillen in normen, waarden en omgangsvormen.

Sociale veiligheid op onze school betreft de sociale omgang met elkaar; kinderen, ouders en medewerkers, waarbij er vanuit respect oog is voor verschillen tussen elkaar en iedereen op een verdraagzame wijze omgaat met de ander zonder daarbij de grenzen te overschrijden.

Wat doen we preventief en hoe doen we dat?

Inhoud Kanjertraining:

We bespreken en oefenen met gedrag door middel van de volgende materialen. Deze zijn van toepassing op de kinderen, maar net zo goed op ons als volwassenen. Omdat kinderen gedrag van ons nadoen, is het van belang dat wij (ouders en het team) het goede voorbeeld geven.

De petten:

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander. Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. En laat het kind ook kind zijn. Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties.	De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en zwarte pet zie je dan...
Je kunt jezelf zijn in combinatie met de blauwe pet. De blauwe pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettig stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je	
maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast de blauwe pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander. <i>Ouders en leerkrachten</i> laten met de wit- blauwe pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.	Wit en blauw • vertrouwen • duidelijk • doorzetter • leiderschap
De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend, luchtig, handelt met levensvreugd. Voor <i>ouders en leerkrachten</i> betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relativeren. Je toont optimisme en vrolijkheid.	Wit en rood • vertrouwen • vrolijk • humor • positief denken

Handelen we met de wit-gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk, bescheiden.

Voor *ouders en leerkrachten* betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.

Wit en geel

- vertrouwen
- vriendelijk
- bescheiden
- behulpzaam

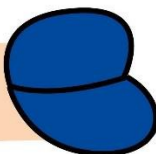
Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar onszelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (blauwe pet), bij een ander in te onderdanig angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk meeloopgedrag (rode pet).

In klassen waar het vertrouwen wegvalt, ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn 'de weg even kwijtgeraakt'.

Het gaat mis als je niet doet als jezelf

Het gaat mis als we niet meer onszelf zijn, dan valt de witte pet weg. Je doet dan zo:

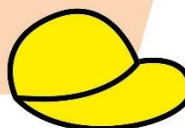
Ik schop, sla, duw, pest.

Ik maak vervelende grapjes, lach anderen uit en doe mee met de blauwe pet.

Ik doe zielig, zeg niks, kijk naar de grond.

In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal. Voorbeelden hiervan: "Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?" "Ik zie een heleboel witte petten!" "Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet." De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

Let op: we koppelen nooit een pet aan een kind. De petten gaan over gedrag, en gedrag kun je veranderen. Een kind doet als een rode pet op een moment, en is de rode pet niet.

In rollenspelen gebruiken we de petten om te oefenen met gedrag.

Smileyposter

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "Ik vind het vervelend als je ... doet. Wil je dat anders doen?"

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen. Wat mogen wij (school en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander: we gaan met die ander in gesprek. Kortom: We spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het vervelend. We geven dan rustig onze grens, zodat de ander rekening met je kan houden.

Afsprakenposter

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de volgende vijf uitgangspunten van de Kanjertraining. Op school ziet u deze uitgangspunten op de kanjerafsprakenposters. De kleuren verwijzen naar de petten. De posters zijn uitgewerkt per leeftijdsgroep.

5. Sociale veiligheid en grensoverschrijdend gedrag

5.1. Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren.

Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms wel eens mis.

5.2. Vormen grensoverschrijdend gedrag

Agressie en geweld

Kinderen die schreeuwen en vloeken, een vechtpartij op het speelflein of medewerkers die bedreigd worden door ouders. Opstandig en agressief gedrag zijn niet altijd te voorkomen. Daarom is het van noodzakelijk om een duidelijk signaal af te geven naar kinderen en ouders dat agressief gedrag niet getolereerd wordt. In het geval van maatregelen is het van belang om vervolgens met de daders en ouders afspraken te maken en deze te blijven monitoren.

Discriminatie

Discriminatie betekent het onterecht verschil maken in de behandeling van mensen, bijvoorbeeld op basis van geslacht, godsdienst, handicap, leeftijd, afkomst, huidskleur, ras, burgerlijke staat of seksuele voorkeur. Discriminatie is in Nederland verboden. Bij discriminatie gaat het niet altijd om feitelijke discriminatie. Waar we mee te maken krijgen zijn veel vaker kinderen, ouders en wellicht ook collega's die zich gediscrimineerd voelen. Wanneer een kind of medewerker zich gediscrimineerd voelt, heeft dat gevolgen voor het gevoel van veiligheid in de groep en binnen onze school.

Pesten

Wij willen dat er een positieve sfeer heerst op onze school en dat kinderen prettig met elkaar omgaan. Toch komt pesten voor op elke school en in iedere groep. Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en systematische karakter. De inzet van pestgedrag is altijd macht en intimidatie.

Pesten verschilt daarmee duidelijk van plagen en ruzie. Iedereen loopt het risico gepest te worden. Sommige kinderen hebben een grotere kans om slachtoffer te worden van pesten, bijvoorbeeld vanwege hun seksuele geaardheid of andere etnische afkomst.

Polarisatie – een groeiend wij/zij-denken

In de samenleving lijkt het wij/zij-denken toe te nemen. Kinderen nemen dat mee de school in. Tegenstellingen zijn niet erg, als de kloof maar niet te groot wordt. Dan verdwijnt de nuance en ligt polarisatie op de loer. Bij polarisatie gaat het om uiteenlopende opvattingen met negatieve statements over de andere partij. Bij toenemende polarisatie groeit de gespreksstof en de emotie, terwijl de redelijkheid afneemt. We willen graag met redelijke argumenten de vooronderstellingen

weerleggen. Maar redelijkheid kent in deze situatie beperkingen. Als feiten het tegendeel bewijzen, kun je die simpelweg blijven ontkennen.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Kinderen ontwikkelen zich op allerlei gebieden, ook op seksueel gebied. Seksueel gedrag van kinderen is meestal normaal gedrag dat passend is bij de leeftijd van het kind, maar soms krijgen we te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zo komt het voor dat kleuters elkaar half ontbloot onderzoeken in de poppenhoek of dat jongens in groep 8 pornoplaatjes binnen een WhatsApp-groep versturen. Als een kind seksueel gedrag vertoont dat als normaal en leeftijdsadequaat kan worden bestempeld, kan het dus nog steeds ongewenst gedrag betreffen en daarmee grensoverschrijdend zijn. Om adequaat te kunnen handelen is het van belang om te weten wat hoort bij de normale seksuele ontwikkeling van kinderen.

Intolerantie ten opzichte van seksuele diversiteit

Een veilige school is dat ook voor LHBT-kinderen, -ouders en -medewerkers. LHBT staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel en transgender. Speciale aandacht voor seksuele diversiteit blijkt nodig te zijn om LHBT-kinderen zich veilig te laten voelen. Sommige mensen hebben bijvoorbeeld een ongemakkelijk gevoel bij zichtbare homoseksualiteit. Ook niet genderconform gedrag (stoere meiden en zachttaardige jongens) is voor een aantal mensen moeilijk te accepteren. Dit "afwijzende" gevoel kan leiden tot een klimaat op het IKC, waarin LHBT-kinderen zich niet veilig voelen. LHBT-kinderen zijn vaker het slachtoffer van pesten. De monitor 'Sociale veiligheid in en rond scholen' laat zien dat LHBT-leerlingen zich onveiliger voelen op school dan heteroleerlingen. Zij hebben vaker te maken met geweld, pesten, buitensluiting, roddels en kwetsende grappen.

Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?

Gedoe hoort erbij en is leerzaam

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept. Ze willen met hetzelfde kind spelen maar niet met elkaar. Kortom: er ontstaat gedoe. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

Hoe leren we kinderen om te gaan met gedoe? Fase 1 : kind heeft last van een ander
Vuistregel van de Kanjertraining:

Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen.

Soms wordt een incident groter doordat kinderen het gedrag van een ander ervaren als pesten, en vervolgens agressief of klagerig reageren (richting klasgenoten, leerkracht, ouders). Klasgenoten, leerkrachten en ouders kunnen dit onbewust versterken, bijvoorbeeld door agressief gedrag goed te keuren ("mep maar terug"), té veel medelijden te tonen of kwaad te spreken over het andere kind.

Tips voor leerkrachten en ouders:

- Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: "Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?"
- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde.

Fase 2 : het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen, en ga samen met een klasgenoot die je vertrouwt (maatje of buddy) iets anders doen. Als jij niet meer

op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinwacht, ouders).

Vaak blijft het bij een incident, en is er géén sprake van structureel pesten. Tips voor leerkrachten en ouders:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag, en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of blauwe pet.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

Fase 3 : iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

1. Denk aan alle rollen binnen het pesten.
 - a. Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
 - b. We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen (anti-pestposter 2, in het digibordmateriaal). Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.
 - c. Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.

- d. Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.
2. Betrek de context.
- a. Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.
 - b. De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder Wat doen we preventief en hoe doen we dat? We leggen de focus daarbij op:
 - i. Wat gaat er goed in de klas?
 - ii. Wat willen we verbeteren in de klas?
 - iii. Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?
 - iv. Wat wordt ons plan?
 - v. Hoe kunnen we elkaar helpen?
 - c. Indien nodig, betrekken wij de wijkagent
3. We (team en ouders) letten op de manier *waarop* we dit doen. Onze leidraad:
- a. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.
 - b. We delen kinderen niet in in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:
 - c. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
 - d. We blijven met respect spreken over en met elkaar.
 - e. Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

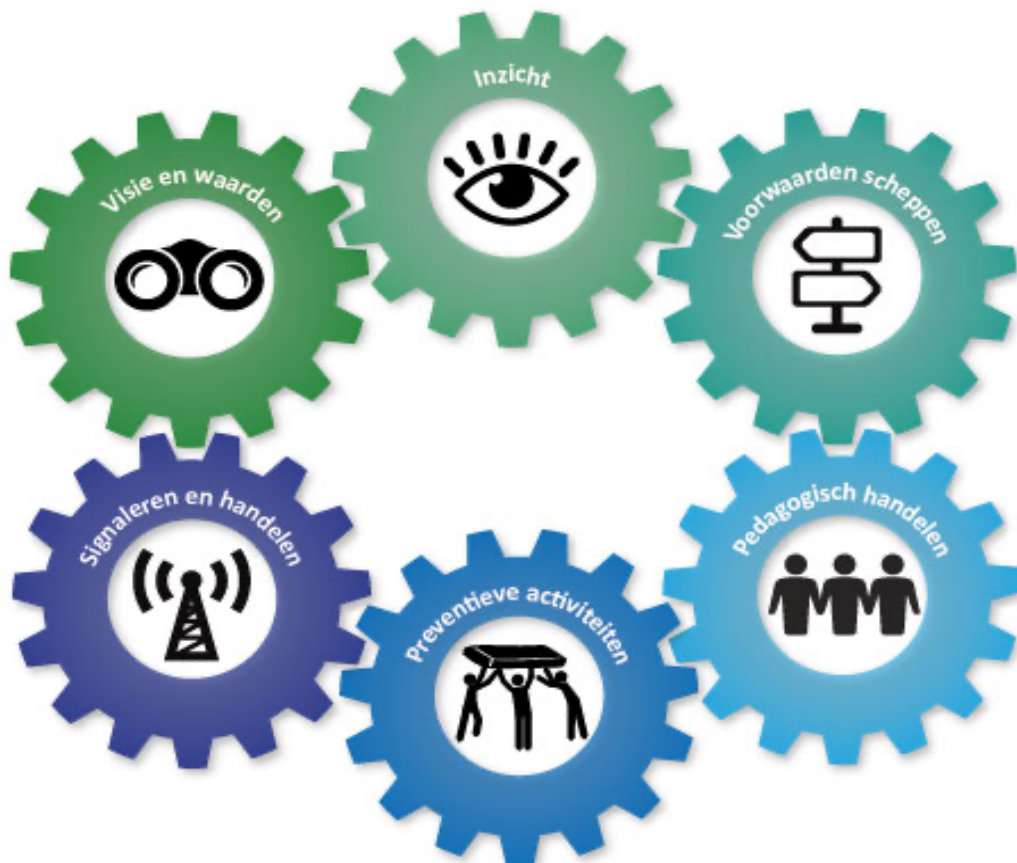
Wij kunnen ook de handvatten en tips gebruiken van Fase 1 en 2, zoals hierboven omschreven.

6. Vormgeven aan sociale veiligheid

Verskillende onderzoeken wijzen erop dat aanwezigheid van de onderstaande zes elementen in het beleid succesfactoren zijn voor een sociaal veilig klimaat. Het opstellen van gedragsregels, protocollen en sanctiebeleid is niet voldoende om kinderen, ouders en medewerkers een gevoel van veiligheid te geven. Om vorm te geven aan sociale veiligheid is activiteit nodig op de volgende velden:

- Gezamenlijk ontwikkelde en gekende visie, kernwaarden en afspraken;
- Inzicht in veiligheidsbeleving, incidenten en monitoring;
- Scheppen van voorwaarden, samenwerken met partners buiten de school;
- Positief pedagogisch handelen; ondersteunende houding, voorbeeldgedrag, verbindende relaties;
- Preventieve activiteiten en programma's in de school, gericht op kinderen, ouders en medewerkers;
- Signaleren en effectief handelen bij grensoverschrijdend gedrag en incidenten.

Deze zes velden worden hieronder nader toegelicht:

6.1. Visie, kernwaarden en afspraken

Visievorming

Sociaal beleid begint met het opstellen van een visie over hoe wij denken over de ontwikkeling en het gedrag van kinderen en de grenzen daarin. Daaruit vloeien doelstellingen en gedragsnormen voort. Medewerkers in de school spelen een belangrijke rol in het zorgen voor sociale veiligheid en in het signaleren en begrenzen van grensoverschrijdend gedrag. Ons handelen krijgt richting via de visie, normen en waarden van onze school.

Normen en waarden

Regels zijn de gewoonste zaak van de wereld. Kinderen leren om hun jas aan de kapstok te hangen, niet te hollen in de gangen en elkaar niet te storen in de groep. Normen en waarden zorgen ervoor dat kinderen, ouders en medewerkers op school samen kunnen leven en werken. Regels vormen enerzijds een leidraad voor gedrag; anderzijds vormen ze een toetssteen bij overtredingen. Om normen en waarden in de hoofden van iedereen te houden is voortdurend overleg noodzakelijk.

6.2. Inzicht in veiligheidsbeleving en incidenten

Incidentenregistratie

Incidentenregistratie is een instrument om het veiligheidsbeleid te monitoren. Duidelijk moet zijn waar en welke incidenten gemeld kunnen worden. Het heeft de voorkeur dat één persoon hiervoor verantwoordelijk is. In onze school is dat de veiligheidscoördinator (zie hoofdstuk 8).

Incidentenregistratie is een instrument om het veiligheidsbeleid te evalueren en waar nodig bij te stellen. Periodiek worden gegevens geanalyseerd, hetgeen kan leiden tot aanpassing van het sociaal veiligheidsbeleid. Gesprekken hierover met ouders zijn tot op heden in Parnassys bij de leerlingen genoteerd.

Monitoring en sociale veiligheid

Om het gevoel van sociale veiligheid onder kinderen in kaart te brengen, is verplichte monitoring ingesteld. Met behulp van de monitor peilen wij twee keer per schooljaar het veiligheidsgevoel van de kinderen. Daarbij vult een representatief deel van de kinderen de monitor in. Omdat jonge kinderen de monitor nog niet kunnen invullen, is het voor het primair onderwijs voldoende als er vanaf groep 6 of uiterlijk groep 7 wordt gemonitord. Zodoende krijgen we een goed beeld van de veiligheidsbeleving en kan het veiligheidsbeleid worden geëvalueerd en bijgesteld. Wij maken hierbij gebruik van KanVas behorende bij de Kanjertraining.

6.3. Scheppen van voorwaarden

Betrokkenheid van kinderen en ouders

Kinderen, ouders en medewerkers zijn samen verantwoordelijk voor het pedagogisch klimaat. Daarom is het goed als zij betrokken worden bij het vormgeven van beleid en een rol hebben bij de uitvoering ervan. De relaties binnen onze school worden sterker als er duidelijke afspraken over onderlinge communicatie zijn en er commitment is. Bij grensoverschrijdend gedrag blijken schoolbrede interventies, die niet alleen gericht zijn op het individuele kind maar ook op de school omgeving, de thuisomgeving en leeftijdsgenoten, het meest effectief om herhaling van dit gedrag te voorkomen.

Leerlingenzorg

Er is ook een relatie tussen individuele leerlingenzorg en sociale veiligheid. Wij willen voor kinderen met een ingewikkelde thuissituatie of met leer- en gedragsproblemen een veilige plek creëren. Voor hen wordt gerichte individuele begeleiding georganiseerd. Als er sprake is van een problematische

thuis situatie wordt er een beroep gedaan op het ondersteuningsteam. Individuele aandacht voor zorgkinderen vergroot niet automatisch de sociale veiligheid op de school maar draagt daar wel toe bij.

Samenwerken met partners buiten de school

In de samenwerking tussen de school en de ketenpartners (ondersteuningsteam, gemeente, politie) is het belangrijk dat verantwoordelijkheden van de verschillende partijen duidelijk zijn. Ketenpartners kunnen mede vorm geven aan de sociale veiligheid in onze school. Zij kunnen een rol spelen bij het aanpakken van incidenten, onveilige situaties thuis of in de omgeving van onze school.

6.4. Pedagogisch vakmanschap

Het tijdig signaleren van en ingrijpen bij grensoverschrijdend gedrag hoort bij een veilig klimaat. Het uitdragen van normen en waarden is een verantwoordelijkheid van iedere medewerker en ons voorbeeldgedrag is daarbij cruciaal. Leerkrachten en pedagogisch medewerkers helpen kinderen om vormingsdoelen te bereiken. Door pedagogisch vakmanschap wordt de persoonlijke, sociale en morele ontwikkeling van kinderen gestimuleerd. Hierbij zijn drie perspectieven te onderscheiden:

1. Pedagogische opdracht. Hiermee wordt het doelbewust handelen van de leerkracht en pedagogisch medewerker bedoeld, waarbij hij/zij werkt aan maatschappelijke en ontwikkelingsgerichte doelen rond vorming, burgerschap en sociale integratie.
2. Pedagogisch-didactisch handelen. Hierbij gaat het om vormgeven van het leren zelf. Het pedagogisch klimaat dient bij te dragen aan een veilige en zorgzame leeromgeving. Verschillen tussen kinderen worden erkend en op deze verschillen wordt ingespeeld door kinderen te ondersteunen en te vertrouwen.
3. Pedagogisch klimaat. Het pedagogisch klimaat dient zo te zijn dat de concentratie van kinderen op het onderwijs optimaal is en dat de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen tot haar recht komt. Een stimulerend pedagogisch klimaat houdt rekening met de basale behoeften van kinderen: goede relaties, competentie en autonomie.

Bij een positief pedagogisch klimaat in de groep gaat het om:

- Het hanteren van duidelijke gedragsnormen en grenzen, het aanleren van sociale vaardigheden voor gewenst gedrag en het stimuleren van positief gedrag van individuele en groepen kinderen.
- Omgaan met de verschillen tussen kinderen door het bieden van maatwerk: het afstemmen van de onderwijsleersituatie op de ontwikkelingskansen van individuele kinderen.
- Aandacht voor de zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van kinderen en hun betrokkenheid in de groep.

In onze school omarmen wij het gedachtengoed van Pedagogische Tact. Pedagogische Tact is geen bepaalde methode, maar een pedagogische attitude die maximaal aansluit op het respect voor en de uniciteit van kinderen (basisbehoeften, leerbehoefte en ontwikkelingsbehoefte) en waarbij responsieve sensitiviteit de kerncompetentie is.

6.5. Preventieve activiteiten

Door het aanbieden van activiteiten en voorlichting wordt de sociale veiligheid versterkt. Het gaat hierbij voornamelijk om aandacht voor de volgende thema's:

Burgerschapsvorming

Burgerschapsvorming staat in relatie tot het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. In onze school besteden we aandacht aan burgerschapsvorming. Het is belangrijk dat burgerschap niet versmald wordt tot het bespreekbaar maken van moeilijke maatschappelijke thema's of het ondernemen van en bijdragen aan maatschappelijke en culturele activiteiten. In onze school kunnen we burgerschap in de praktijk voorleven, hetgeen bijdraagt aan een sociaal veilig klimaat. Zo is de school een mini-samenleving die dient als oefenplaats voor jonge burgers, om te kunnen oefenen met sociale omgangsvormen en te leren omgaan met verschillen in opvatting. Kinderen leren op de thema's respect, diversiteit, acceptatie en tolerantie te reflecteren en een bijdrage te leveren aan de zorg voor hun omgeving. Ze leren omgaan met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.

Seksuele diversiteit

LHBT-kinderen kunnen zich minder veilig voelen op school dan heteroleerlingen. Zij hebben meer te maken met geweld, roddels en pesten. De belangrijkste doelstelling van relationele en seksuele vorming is kinderen te ondersteunen bij een gezonde seksuele ontwikkeling en hen leren seksueel verantwoorde keuzes te maken. Zo kunnen zij ook leren seksuele diversiteit te respecteren. Ze krijgen betrouwbare informatie en durven eerder vragen te stellen over seksualiteit. Kinderen ontwikkelen waarden en normen, worden weerbaarder en leren respectvol met elkaar om te gaan.

Sociale competenties

Positief sociaal gedrag van kinderen bevordert de veiligheid op onze school. We besteden aandacht aan het aanleren van een positieve manier van omgaan met elkaar, het versterken van de eigen weerbaarheid en assertiviteit, het constructief oplossen van conflicten en open te staan voor verschillen tussen mensen. Medewerkers en ouders zijn hierbij rolmodel.

Mediawijsheid

Sociale veiligheid gaat ook over de 'online' veiligheid. Grensoverschrijdend gedrag op sociale media vormt een bedreiging voor de veiligheid van kinderen. De maatschappelijke impact van sociale media wordt steeds groter. Daarom is het belangrijk dat kinderen kritisch met media om kunnen gaan. Zij moeten leren hoe ze al die informatie kunnen filteren en hoe ze bewust deel kunnen nemen aan onze mediasamenleving.

6.6. Signaleren en effectief handelen

Het tijdig signaleren en hanteren van grensoverschrijdend gedrag zorgt ervoor dat situaties niet escaleren of dat de gevolgen voor slachtoffers zo veel mogelijk beperkt worden. Wanneer kinderen gedrag vertonen dat op onze school niet getolereerd wordt, hebben we de verantwoordelijkheid om in actie te komen. In de bijlagen van deze notitie zijn de protocollen opgenomen hoe te handelen bij:

1. Grensoverschrijdend gedrag;
2. Sociale media en ongewenst online gedrag.

We wegen voortdurend af of gedrag van kinderen (nog) toelaatbaar is of een grens overschrijdt. Vaak is het niet zo zwart wit. De context van een situatie bepaalt hoe gedrag geduid moet worden. Met elkaar deze afwegingen bespreken, helpt om de grens tussen toelaatbaar en niet toelaatbaar makkelijker te bepalen en om er met elkaar één lijn in te trekken.

7. Borgen van sociale veiligheid

Borgen van sociale veiligheid houdt in dat wij datgene doen wat nodig is om structureel te werken aan een veilig school-klimaat. Sociale veiligheid heeft daarmee een plek en is ingebed in het pedagogisch klimaat en de kwaliteitszorg. Hierbij hoort ook het voorbereid zijn op en het voorkomen van nieuwe uitingsvormen van onveilige situaties en incidenten. Sociale veiligheid in onze school wordt geborgd door:

- Regelmatig evalueren van het sociaal veiligheidsbeleid;
- Jaarlijks monitoren van de veiligheidsbeleving van kinderen;
- Incidentenregistratie en vertaling naar beleid;
- Het digitaal veiligheidsplan; jaarlijkse evaluatie en bijstelling.

Evaluatie sociaal veiligheidsbeleid

Het sociaal veiligheidsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd met de iber. Bij de evaluatie worden de uitkomsten van de sociale monitor en de incidentenregistratie betrokken. Aandachtspunten en verbeterpunten worden opgenomen in het digitaal veiligheidsplan dat jaarlijks wordt bijgesteld. Daarmee wordt het zorgen voor een sociaal veilig klimaat een continu proces. De school maakt van sociale veiligheid een voortdurend en vanzelfsprekend punt van aandacht.

Sociale monitor

Twee keer per jaar (najaar en voorjaar) peilen wij met de sociale monitor van KanVas de veiligheidsbeleving van kinderen. Deze monitor voldoet aan de eisen van betrouwbaarheid en validiteit. Er is een verantwoordingsdocument afgegeven, waaruit blijkt dat de monitor aan de door de inspectie gestelde eisen voldoet. De monitor wordt afgenomen bij alle kinderen van de groepen 6, 7 en 8. Zodoende ontstaat een representatief beeld. De uitkomsten van de monitor worden vertaald naar het beleid en actiepunten in het veiligheidsplan.

Incidentenregistratie

Een belangrijk instrument om het veiligheidsbeleid te monitoren, is het registreren van incidenten. In onze school is de veiligheidscoördinator verantwoordelijk voor de incidentenregistratie (zie hoofdstuk 8). Het is een instrument om het veiligheidsbeleid jaarlijks te evalueren en waar nodig bij te stellen.

Digitaal veiligheidsplan

Het digitaal veiligheidsplan is een hulpmiddel bij het ontwikkelen van een eigen aanpak voor sociale veiligheid. De onderwerpen, die in het digitaal veiligheidsplan benoemd worden, komen overeen met de zes velden zoals genoemd in hoofdstuk 6. Aan de hand van de vragenlijst kunnen we nagaan wat we allemaal doen, waar nog verbeteringen mogelijk zijn en welke prioriteiten daarin gesteld worden.

8. Veiligheidscoördinator en vertrouwenspersonen

8.1. Veiligheidscoördinator

Onze school kent een veiligheidscoördinator die samen met de directeur verantwoordelijk is voor de borging van het sociaal veiligheidsbeleid. Daaronder verstaan we:

- Regelmatig evalueren van het sociaal veiligheidsbeleid;
- Uitkomsten van de jaarlijkse sociale monitor analyseren, conclusies en adviezen formuleren;
- Incidentenregistratie bijhouden, gegevens analyseren en adviezen formuleren;
- Onderhouden en mede uitvoeren van het digitaal veiligheidsplan.

De veiligheidscoördinator van onze school is Ans Vrehe. Zij is als volgt bereikbaar:

Telefoon : 0316-261878

Email : iber@basisschoolbernadette.nl

8.2. Intern vertrouwenspersoon (contactpersoon)

Binnen Innerwaard is afgesproken dat iedere school een eigen contactpersoon heeft. De contactpersoon functioneert als intern vertrouwenspersoon en is toegankelijk voor alle betrokkenen bij onze school: kinderen, ouders en medewerkers. De contactpersoon gaat in vertrouwen om met zijn/haar taak en is alleen verantwoording schuldig aan het bevoegd gezag (bestuur van de stichting). De contactpersoon kan worden ingeschakeld als er sprake is van grensoverschrijdend gedrag en er behoefte bestaat om hierover in vertrouwelijkheid te praten en advies in te winnen. De taken van de contactpersoon zijn:

- Eerste opvang verlenen, begeleiding bieden en nazorg bieden;
- Verwijzen naar professionele hulpverlening en externe vertrouwenspersoon;
- Meldplicht naar bestuur bij ernstig grensoverschrijdend gedrag, zoals seksuele intimidatie;
- Initiatieven nemen en adviezen geven over het sociaal veiligheidsbeleid.

De interne vertrouwenspersoon van onze school is Ans Vrehe. Zij is als volgt bereikbaar:

Telefoon : 0316-261878

Email : iber@basisschoolbernadette.nl

8.3. Extern vertrouwenspersoon

De school heeft via Innerwaard beschikking over een extern vertrouwenspersoon. Deze is aangesteld als aanspreekpunt en adviseur voor klachten van kinderen, ouders en medewerkers over nalatigheid, maatregelen en gedrag op het IKC. De externe vertrouwenspersoon is onafhankelijk en is (zonder bemiddeling van de school) toegankelijk voor alle betrokkenen. Taken en verantwoordelijkheden van de extern vertrouwenspersoon zijn:

- Nagaan of door bemiddeling een oplossing kan worden bereikt. De vertrouwenspersoon onderzoekt of de gebeurtenis aanleiding geeft tot het indienen van een officiële klacht of aangifte.
- Begeleiden van de klager bij de verdere klachtenprocedure en desgewenst bijstand verlenen bij het doen van aangifte bij de politie;

- De klager verwijzen indien noodzakelijk of wenselijk naar de juiste hulpverleningsinstanties;
- Gevraagd of ongevraagd advies geven over de door het bevoegd gezag te nemen besluiten.

De vertrouwenspersoon neemt bij de werkzaamheden de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht en is verplicht tot geheimhouding van alle zaken die hij/zij in die hoedanigheid verneemt. Deze plicht vervalt niet nadat betrokkene de taak als vertrouwenspersoon heeft beëindigd.

De externe vertrouwenspersoon van onze school is Chiene Hulst. Zij is als volgt bereikbaar:

Telefoon : 06-45434266

Email : chienehulst@externevertrouwenspersoon.nl

9. Klachtenregeling en klachtencommissie

We streven er altijd naar om onvrede bij ouders of kinderen in goed overleg met elkaar op te lossen. Soms lukt dat niet. Onze school kent een klachtenregeling, waarin wordt beschreven hoe ouders of kinderen een klacht kunnen indienen en op welke wijze deze wordt behandeld. Tevens worden de taken en verantwoordelijkheden van de klachtencommissie weergegeven. De klachtenregeling maakt integraal onderdeel uit van ons veiligheidsbeleid.

10. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

We hanteren de landelijke meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode bevat een stappenplan en signalenlijst welke gevolgd kan worden wanneer er vermoedens bestaan van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode maakt integraal onderdeel uit van ons veiligheidsbeleid.

BIJLAGE 1

Protocol: Handelen bij grensoverschrijdend gedrag

In hoofdstuk 5 van deze notitie hebben wij allerlei vormen van grensoverschrijdend gedrag door kinderen beschreven. In dit protocol worden richtlijnen en handvatten aangereikt hoe te handelen bij grensoverschrijdend gedrag. Grensoverschrijdend gedrag kent vele verschijningsvormen en is in de kern alle gedrag dat inbreuk doet op het gevoel van veiligheid.

- Buitsluiten van de groep, isoleren, negeren, samenzweren;
- Uitgescholden worden vanwege het anders zijn (kleding, uiterlijk, gedrag, levensovertuiging);
- Fysiek bedreigd worden; geïntimideerd worden;
- Slaan, schoppen, trekken, duwen, spugen of niet gewenst vast gehouden worden;
- Belemmerd worden in je vrijheid van bewegen;
- Berekenend gedrag om iemand te kleineren of te kwetsen;
- Herhaaldelijk, systematisch en langdurig kwetsen ;
- Roddelen, beledigen, belachelijk maken, uitlachen;
- Bijnamen geven;
- Gemene briefjes schrijven, apps versturen, cyberpesten;
- Buiten school opwachten; bedreigen, intimideren;
- Op weg naar huis achterna rijden; naar het huis van het slachtoffer gaan;
- Bezittingen afpakken of vernielen;
- Verbale agressie; schelden of schreeuwen.

Wanneer grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van het slachtoffer zich regelmatig voordoet, spreken we van pesten. Vaak zijn er meerdere kinderen bij betrokken. We onderscheiden in dit verband veroorzakers, slachtoffers, meelopers, mededelers en zwijgers. Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en systematische karakter. De inzet van pestgedrag is altijd macht en intimidatie. Pesten verschilt daarmee duidelijk van plagen en ruzie.

Aanpak van grensoverschrijdend gedrag

Fase 3 : iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastiggevallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen

liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

1. Denk aan alle rollen binnen het pesten.
 - a. Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
 - b. We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen (anti-pestposter 2, in het digibordmateriaal). Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.
 - c. Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.
 - d. Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.
2. Betrek de context.
 - Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.
 - De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder Wat doen we preventief en hoe doen we dat? We leggen de focus daarbij op:
 1. Wat gaat er goed in de klas?
 2. Wat willen we verbeteren in de klas?
 3. Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?
 4. Wat wordt ons plan?
 5. Hoe kunnen we elkaar helpen?
- Indien nodig, betrekken wij de wijkagent
3. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen. Onze leidraad:
 - a. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.
 - b. We delen kinderen niet in in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:
 - c. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
 - d. We blijven met respect spreken over en met elkaar.
 - e. Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

Procedure en acties

1. Indien het grensoverschrijdend gedrag zich blijft herhalen gaan we gesprekken aan met de ouders van het slachtoffer en van de veroorzaker(s). De betrokken ouders blijven wij actief betrekken bij de verdere gang van zaken rond het incident
2. Afhankelijk van de aard van het incident informeren we ook de overige kinderen en ouders.
3. De leerkracht overlegt regelmatig met de IB-er, die de situatie met de directie bespreekt. We nemen maatregelen om het ongewenste gedrag te laten stoppen en indien mogelijk om te zetten naar positief gedrag met gewenste interacties.
4. Incidenten worden besproken in het team en we informeren elkaar over de te nemen of genomen maatregelen.

5. We bieden altijd hulp aan het slachtoffer. We verwijzen ouders van het slachtoffer zo nodig naar de vertrouwenspersoon en/of hulpverleningsinstanties. Daartoe kunnen wij ook rekenen op de begeleiding vanuit het ondersteuningsteam en sociaal team.
6. Ook de ouders van de veroorzaker(s) verwijzen wij zo nodig naar professionele hulpverlening.
7. Bij aanhoudend grensoverschrijdend gedrag kan ervoor gekozen worden om een time-out in te lassen of de veroorzaker (tijdelijk) in een andere groep te plaatsen. In ernstige situaties zullen we indien mogelijk de groepsindeling herschikken.
8. In extreme gevallen kan na overleg met het bevoegd gezag en de onderwijsinspectie een leerling geschorst of verwijderd worden.

Positief groepsgedrag

Het stimuleren van gewenst gedrag bevordert een positieve sfeer in de klas. Ongewenst gedrag ontstaat in de context van een bepaalde groepssfeer waarbij iedereen een rol heeft. Positief voorbeeldgedrag van onszelf en duidelijk en consequent optreden helpt bij het creëren van een veilige sfeer in onze school.

- We nemen vanaf de eerste dag de leiderschapsrol in en sturen in een vroeg stadium op duidelijke groepsnormen.
- We bespreken samen met de groep (aan het begin van het schooljaar) afspraken en regels over hoe met elkaar wordt omgegaan.
- We houden de regie en bespreken regelmatig de afspraken in de groep.
- We reageren direct op grensoverschrijdend gedrag in de groep en spreken kinderen er consequent op aan.

Incidentenregistratie

Incidenten worden geregistreerd zodat we de uitvoering van het veiligheidsbeleid kunnen monitoren. Leerkrachten vullen het formulier in en de veiligheidscoördinator is verantwoordelijk voor de registratie en analyse van de gegevens.

BIJLAGE 2

Protocol: Sociale media en ongewenst online gedrag

Sociale veiligheid gaat ook over de 'online' veiligheid. Grensoverschrijdend online gedrag vormt een bedreiging voor de veiligheid van kinderen, ouders en medewerkers. Sociale media kunnen een katalyserende werking hebben. Het is daarom belangrijk om kinderen attent te maken op de werking van sociale media en aandacht te besteden aan mediawijsheid. Ze moeten weten dat sociale media gebruik maken van algoritmes, waardoor ze in een informatiebubbel terecht kunnen komen. Het contact met gelijkgestemden bevestigt alternatieve feiten en versterkt de eigen mening. Een tegengeluid dringt nauwelijks door tot die bubbel. Daarnaast wordt het steeds moeilijk om op internet vast te stellen wat gemanipuleerde waarheid, werkelijkheid en fake news is.

Ongewenst online gedrag van kinderen

Veel vormen van online ongewenst gedrag zijn strafbaar. De meeste kinderen zijn zich hier niet van bewust. Een op de zeven jongeren stuurt seksueel beeldmateriaal via sociale media en vindt dat normaal (Een Vandaag jongerenpanel 2015). Ze weten niet dat het bezitten, verspreiden of ongevraagd openbaar maken van naaktfoto's strafbaar is. Ook stiekem opnames maken van iemand, een ander online bedreigen, chanteren of belachelijk maken kan als strafbaar worden aangemerkt.

Bij grensoverschrijdend gedrag via internet en sociale media gaat het om bijvoorbeeld:

- Ruzies (of het filmen daarvan), bedreigen, schelden, pesten en buitensluiten;
- Het verspreiden via ongewenst beeldmateriaal zoals naaktfoto's;
- Het schaden van de reputatie van kinderen door het plaatsen en verspreiden van ongewenste informatie (bijvoorbeeld bangalijsten, bezemen);
- Hacken van accounts van kinderen;
- Cyberbaiting; het online pesten, bedreigen en voor schut zetten van anderen.

De gouden regel is: onderneem altijd actie naar aanleiding van online ongewenst gedrag. De valkuil is dat er niets gedaan omdat scholen zich onvoldoende verantwoordelijk voelen voor 'iets dat zich afspeelt buiten de poort van school'. Maar de praktijk laat zien dat voorvallen op sociale media die zijn ontstaan buiten schooltijd een grote impact hebben in de klas. Het zorgt voor spanningen tussen kinderen, ruzies en onrust. Daarmee is het dus wel een zaak van de school. Niets doen tast het veiligheidsgevoel van kinderen aan en vergroot de kans op klachten en escalatie van een incident.

Acties

- We reageren altijd op een voorval. Hiermee maken we iedereen duidelijk dat online ongewenst gedrag niet wordt geaccepteerd;
- In het team bespreken we het incident en de te nemen of genomen maatregelen;
- Met de kinderen bespreken we het incident in de klas. We gaan met hen in gesprek, verbieden het delen van belastend beeldmateriaal en wijzen hen op de consequenties indien ze dit wel doen;
- We geven voorlichting over ongewenst online gedrag en misbruik van sociale media;
- De betrokken ouders worden geïnformeerd en betrokken bij de verdere gang van zaken rond het incident;
- Afhankelijk van de aard van het incident worden de overige kinderen en ouders geïnformeerd.
- We nemen passende maatregelen gericht op het herstellen van de veiligheidsgevoel van het slachtoffer (en overige kinderen);
- Ouders van het slachtoffer maken wij attent op professionele hulpverlening en op de mogelijkheid tot het doen van aangifte;
- We nemen maatregelen in de richting van de dader en verwijzen ouders zo nodig naar hulpverlening.
- Afhankelijk van de aard en ernst van het incident schakelen wij de politie in. Ook voor advies kan met hen contact worden gezocht, bijvoorbeeld als een naaktfoto van een kind circuleert op internet.

Ongewenst online gedrag van medewerkers

Medewerkers kunnen ook over de grens gaan van toelaatbaar online gedrag. Het gaat dan om grensoverschrijdend digitaal contact met kinderen of om ongewenste uitlatingen en profilering via privé accounts op sociale media. Medewerkers maken zich schuldig aan strafbaar online gedrag als er sprake is van grooming; het doen van een voorstel met seksuele bedoelingen aan een minderjarige. Heeft een medewerker seksueel of erotisch getint online contact tussen met een minderjarige kind dan geldt de wettelijke verplichting om aangifte te doen bij de politie. Uit de praktijk blijkt dat openheid van zaken de beste keus is en dat dit de kans op onrust en escalatie van een zaak kan voorkomen.

Acties

- We gaan altijd gesprek met de medewerker over een voorval/melding/klacht/signaal/gerucht;
- Met de medewerker maken we afspraken over professioneel online gedrag en correcte online communicatie met kinderen en ouders;
- Afhankelijk van de aard van het ongewenst gedrag wordt coaching op gedrag aangeboden of verplicht. We verwijzen zo nodig naar hulpverlening;
- Teamleden worden geïnformeerd over het voorval en de genomen of te nemen maatregelen.
- Wij overleggen met de ouders van het slachtoffer en verwijzen hen zo nodig naar de vertrouwenspersoon en externe hulpverlening;
- Afhankelijk van de ernst van het incident nemen we arbeidsrechtelijke maatregelen;
- Wij informeren ouders van kinderen afhankelijk van de aard en grootte van het incident;
- We nemen contact op met de politie in geval van strafbaar online gedrag;
- Het bevoegd gezag is verplicht aangifte te doen bij de politie, na overleg met de vertrouwensinspectie, in geval er een vermoeden bestaat dat een medewerker seksueel online contact heeft (gehad) met een minderjarige (meld- en aangifteplicht);
- Ook medewerkers die weet hebben of een vermoeden hebben, dat een collega's seksueel online contact heeft (gehad) met een minderjarige, zijn wettelijk verplicht dit te melden bij het bestuur (meld- en aangifteplicht).

Preventieve maatregelen

Voorlichting

Wij, volwassenen, denken dat kinderen alles weten over sociale media en internet. Dat is een misverstand. Ze zijn erg vaardig in het gebruiken van digitale communicatiemiddelen maar ze zijn zich daarentegen vaak niet bewust van de risico's en overzien de gevolgen van grensoverschrijdend online gedrag niet altijd. Ze kijken bovendien heel anders aan tegen misbruik van sociale media dan volwassenen. Rouleert een naaktfoto van een klasgenote via sociale media dan is dat volgens leerlingen vaak de schuld van die persoon zelf: "moet ze maar niet zo stom zijn". Het hacken van een account van een leerkracht en ongepaste teksten en afbeeldingen plaatsen is in de ogen van de meeste jongeren grappig. Ze zijn zich er niet van bewust hoe schadelijk en kwetsend dit voor de leerkracht is, dat het strafbaar is en dat de betreffende leerkracht aangifte tegen ze kan doen. Geef voorlichting aan ouders over het onderwerp sociale media. Organiseer bijvoorbeeld een thema-avond of informeer ouders via een (nieuws)brief. Geef uitleg over online trends en populaire apps, vormen van misbruik, gevolgen voor slachtoffers en daders en geef ze tips over hoe ze met hun kind het onderwerp thuis kunnen bespreken.

Digitaal burgerschap

Correct en respectvol met elkaar omgaan, ook online, is iets dat kinderen moeten leren. Burgerschap krijgt daarmee een digitale variant. Kinderen worden bewust gemaakt van hun gedrag en wat de gevolgen zijn van bepaalde gedragingen voor henzelf en anderen. Ze krijgen vaardigheden aangereikt voor correcte omgang met elkaar en worden weerbaar gemaakt in het omgaan met ongewenst gedrag. Het geven van voorlichting over gebruik en misbruik van sociale media en internet kan hier een belangrijke rol in spelen.

BIJLAGE 3: Formulier incidentenregistratie

Formulier incidentenregistratie	
Naam en functie: Datum:	
Welk incident heeft zich in of om het IKC voorgedaan? 2. Tussen kinderen 3. Tussen ouders 4. Tussen leerkracht en kind 5. Tussen ouders en kind 6. Tussen leerkracht en ouders	
Wie waren erbij betrokken?	
Welke acties zijn ondernomen?	
Overleg gehad met: 7.Directie 8.Intern begeleider 9.Collega's 10. Ouders 11. Sociaal team 12. Politie 13. Anders	

Datum verslaglegging in leerlingendossier:	
---	--